

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22015 - Desenvolupament i Educació Socioemocional en la Primera Infància
Grup	Grup 1, 2S, GEDI, GEI2
Guia docent	L
Idioma	Català

Identificació de l'assignatura

Nom	22015 - Desenvolupament i Educació Socioemocional en la Primera Infància
Crèdits	1,68 de presencials (42 hores) 4,32 de no presencials (108 hores) 6 de totals (150 hores).
Grup	Grup 1, 2S, GEDI, GEI2
Període d'impartició	Segon semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx
Inmaculada Sureda García inmaculada.sureda@uib.es	13:00	14:00	Dimecres	13/09/2017	10/01/2018	Beatriu de Pinós. Despatx 24. Primer Pis
	12:30	13:30	Dimarts	13/02/2018	12/06/2018	Edif Beatriu de Pinós. Despatx 24. Primer Pis

Contextualització

L'assignatura Desenvolupament i educació Socioemocional en la primera Infància és una matèria necessària per entendre els processos evolutius de la dimensió emocional i dimensió social dels 0 als 6 anys i concretar propostes educatives per millorar les habilitats socioemocionals dels infants. Una part d'aquesta matèria forma part de la psicologia del desenvolupament i una segona part posa l'èmfasi en l'educació i intervenció dels aspectes socioemocionals dins una línia prioritàriament preventiva.

Aquesta assignatura es troba dins el mòdul 3 del pla d'estudis, Processos de desenvolupament i aprenentatge en el període 0-6. La seva docència es fa durant el segon semestre del 2n curs, i és de caràcter bàsic. Per aquest motiu, els continguts d'aquesta assignatura tenen a veure amb els següents objectius: comprensió de les característiques evolutives dels nins i nines i la seva relació amb el procés educatiu i d'aprenentatge en el període 0-6; saber promoure l'adquisició d'hàbits d'autonomia, curiositat, observació, experimentació, imitació, acceptació de normes i de límits; coneixement de la dimensió pedagògica i didàctica de la interacció amb els iguals i els adults, i saber promoure la participació en activitats col·lectives, el treball cooperatiu i l'esforç individual

Requisits

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22015 - Desenvolupament i Educació Socioemocional en la Primera Infància
Grup	Grup 1, 2S, GEDI, GEI2
Guia docent	L
Idioma	Català

Aquesta és una assignatura bàsica i introductòria, per aquest motiu no té cap requisit.

Competències

L'assignatura Desenvolupament i Educació Socioemocional té com a principal objectiu contribuir a l'adquisició dels coneixements necessaris perquè l'alumne/a conegui com es produeix el desenvolupament socioemocional i de quina manera podem afavorir l'esmentat desenvolupament en els infants de 0-6 anys. Aquests continguts es relacionen amb les competències que ha de desenvolupar un mestre d'educació infantil, les quals estan determinades pel pla d'estudis d'Infantil.

Específiques

- * Capacitat per reconèixer i analitzar els eixos claus del desenvolupament socioemocional, adquirint estratègies per afavorir la regulació i expressió de les emocions (17). Capacitat per a desenvolupar habilitats socials que facilitin la comunicació i el diàleg i disposar d'estratègies per al treball col.laboratiu amb les famílies (23).

Genèriques

- * Capacitat per a desenvolupar un autoconcepte professional positiu i ajustat, prenent consciència de les pròpies capacitats i limitacions (1). Capacitat per a adquirir estratègies per al treball col.laboratiu desenvolupant actituds de respecte a la pluralitat de perspectives, el contrast d'opinions i el respecte a la diversitat (3). Capacitat per conèixer els fonaments de la salut física, mental i ambiental a la primera infància i valorar les seves implicacions pel disseny i orientació de contextos saludables (8).

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Els continguts d'aquesta assignatura aborden el coneixement i la identificació dels factors implicats en el desenvolupament social i emocional dins l'etapa infantil. El temari contempla com afavorir competències i habilitats socioemocionals entre l'alumnat.

Continguts temàtics

Tema 1. Desenvolupament del Vínacle Afectiu a la primera infància

En aquest tema s'explicaran les fases, els tipus i les conseqüències d'un o altre vínacle. Es posarà especial èmfasi en un desenvolupament positiu i sa, fruit d'un vínacle afectiu segur.

Tema 2. Desenvolupament de les emocions i relacions amb iguals

En aquest tema s'explicaran els conceptes, variables i processos implicats en el creixement emocional i social de l'infant. Per una banda, els principis, fases i variables, com el temperament i l'autoconsciència, que condicionen el desenvolupament emocional; per una altra banda, les etapes i variables que permeten el desenvolupament de la sociabilitat, evitant la conducta agressiva i afavorint una conducta assertiva.

Tema 3. Propostes educatives per desenvolupar les competències socials i emocionals

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22015 - Desenvolupament i Educació Socioemocional en la Primera Infància
Grup	Grup 1, 2S, GEDI, GEI2
Guia docent	L
Idioma	Català

Aquest tema donarà informació de tècniques, estratègies i propostes psicopedagògiques per desenvolupar les competències socioemocionals dels nins i nines. Es vol fer èmfasi en la importància d'introduir en el context escolar i familiar eines, espais i recursos que permetin treballar i millorar aquestes competències, així com afavorir les competències socioemocionals dels mateixos educadors i pares.

Metodologia docent

En aquest apartat es descriuen les activitats de treball presencial i no presencial previstes en l'assignatura amb l'objectiu de poder desenvolupar i avaluar les competències concretes dins aquesta assignatura. Com a part del projecte Campus Extens, l'assignatura incorpora l'ús de la telemàtica i facilita d'aquesta manera un ensenyament flexible i àgil.

Volum de treball

A continuació es presenta la distribució d'hores segons les diferents activitats de treball presencial i no presencial planificat en relació a les hores i els crèdits.

Activitats de treball presencial

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Explicació del professor	Grup gran (G)	La professora explicarà a classe part dels continguts dels temes; aquells que siguin més fonamentals de cara a l'adquisició de les competències i la comprensió de la matèria obligatòria.	30
Classes pràctiques	Anàlisi de casos, dinàmiques grupals	Grup gran (G)	<p>És obligatòria l'assistència a les classes pràctiques i la seva finalitat és comprendre i assimilar els continguts donats a classe o treballats en els mòduls</p> <p>La GUIA PRÀCTICA especificarà les dates de les pràctiques i finalitat de cadascuna. Per les pràctiques, l'alumnat haurà de preparar prèviament, amb un treball grupal (màxim 3 persones), la pràctica que es desenvoluparà dins el grup classe (lectura prèvia OBLIGATÒRIA, aclariment de continguts, recerca de material,...).L'avaluació de les pràctiques es concretarà dins la GUIA PRÀCTICA.</p> <p><i>* Només aquell alumnat que té cursada l'assistència a les pràctiques del curs acadèmic 2016-17, podrà optar per un itinerari B de pràctiques, especificat dins la guia pràctica.</i></p> <p>Els treballs pràctics entregats i no aprovats faran mitja amb la resta de pràctiques.</p>	9
Classes pràctiques	Treball d'observació i reflexió	Grup gran (G)	Aquest treball serà individualitzat i implicarà una reflexió teòrica i/o pràctica en relació a l'observació i proposta de millora de les competències socials i emocionals d'un infant de 3-6 anys.La guia pràctica especificarà les pautes d'actuació i el seu desenvolupament	2

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22015 - Desenvolupament i Educació Socioemocional en la Primera Infància
Grup	Grup 1, 2S, GEDI, GEI2
Guia docent	L
Idioma	Català

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Avaluació	Examen Global	Grup gran (G)	<p>És l'examen global de l'assignatura, que es realitzarà en acabar les classes segons la data assignada per la Facultat d'Educació. L'examen serà tipus test (40 preguntes amb 4 opcions de resposta).</p> <p>Es necessari obtenir un mínim de 5 per aprovar l'examen</p> <p>En cas que un alumne obtingui per aplicació matemàtica dels pesos dels elements d'avaluació un resultat de 5 o superior però no superi l'assignatura perquè no ha obtingut la qualificació exigida en algun dels elements validadors, la qualificació global que obtindrà serà un 4,5.</p>	1

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Campus Extens.

Activitats de treball no presencial

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual per la professora	Estudi continguts explicats	<p>Estudiar, comprendre i assimilar els continguts més importants de l'assignatura explicats a classe per la professora, que han estat proporcionats per l'estudi de l'alumne o que es troben a l'eina telemàtica Moodle. Dins el moodle s'especificarà quines són les LECTURES OBLIGATÒRIES I matèria d'examen</p> <p>Per una altra banda, l'estudi i treball autònom individual també s'establirà amb la recerca d'informació (articles, blogs, vídeos, etc.) en relació a la matèria i la reflexió personal oportuna en cada cas, per això utilitzarem l'eina telemàtica o blog de l'assignatura.</p>	60
Estudi i treball autònom en grup	Preparació de les pràctiques	<p>Estudiar, comprendre i assimilar els continguts de les lectures bàsiques i els vídeos treballats a classe, així com preparar exposicions a classe de temes prèviament acordats.</p>	48

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

L'alumne/a obtindrà una qualificació numèrica (entre 0 i 10 punts) per a cada element d'avaluació. Les qualificacions de cada una de les activitats d'avaluació a realitzar seran ponderades d'acord als percentatges

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22015 - Desenvolupament i Educació Socioemocional en la Primera Infància
Grup	Grup 1, 2S, GEDI, GEI2
Guia docent	L
Idioma	Català

establerts a fi d'aconseguir la qualificació global de l'assignatura. Per a la superació de l'assignatura, l'alumne/a ha d'obtenir un mínim de 5 punts sobre 10 mitjançant la suma ponderada de totes les activitats realitzades.

2. Els diferents elements d'avaluació tenen una data límit de lliurament que s'especificarà en el seu moment. Les activitats no presentades en els terminis de lliurament indicats seran avaluades amb la nota mínima (0,0). Aquell alumnat que no hagi superat la nota de pràctiques al juny, sempre que tingui l'assistència feta, podrà presentar o recuperar qualque pràctica el mes de juliol.

3. La no realització d'una determinada activitat avaluativa, suposarà obtenir la nota mínima en aquesta activitat (0,0). D'altra banda, segons indica el Reglament Acadèmic de la UIB (article 34.2) com a criteri general, es considerarà que un estudiant és un "no presentat" quan només hagi realitzat activitats d'avaluació previstes a la guia docent que suposin un terç o menys de l'avaluació de l'assignatura.

4. Pel que fa a la prova escrita, per a la superació de l'assignatura, l'alumne/a haurà d'obtenir una nota igual o superior a 5 punts en dita prova d'avaluació. L'alumnat realitzarà un examen global del conjunt de la matèria, que inclou: mòduls, lectures obligatòries, apunts de classe, documentació electrònica i contingut de les pràctiques realitzades

5. D'acord amb l'article 26, punt 7 del reglament acadèmic: "en cas que un alumne obtingui per aplicació matemàtica dels pesos dels elements d'avaluació un resultat de 5 o superior però no superi l'assignatura perquè no ha obtingut la qualificació exigida en alguns dels elements validadors, és a dir, els que són condició necessària per superar l'assignatura, la qualificació global que obtindrà serà de 4.5"

6. Es recorda que els elements d'avaluació presentats han de tenir un nivell d'exigència pel que fa al seu contingut i format. En totes les activitats d'avaluació del curs, no només es valorarà l'encert en les respostes, sinó també la qualitat de la presentació. La presència d'errades ortogràfiques i/o gramaticals a qualsevol activitat acadèmica lliurada per l'alumnat serà qualificada negativament. Per tant, són elements d'avaluació l'ortografia, la claredat en l'exposició, l'ús adient del vocabulari, la redacció, els aspectes formals, etc., dels treballs lliurats i també de les proves d'examen. Es podrà penalitzar fins a un 15% de la qualificació final en funció de l'ús que s'hagi realitzat.

6 L'alumnat ha de ser conscient que, segons el Reglament Acadèmic de la UIB (Article 33), es penalitzaran les activitats fraudulentament durant el procés d'avaluació de l'assignatura, en particular: a) en els exàmens o proves escrites, l'ús de qualsevol mitjà encaminat a facilitar les respostes; b) en els treballs i pràctiques individuals o de grup, la inclusió de fragments d'obres alienes presentades de tal manera que es faci passar com a propis (plagi). Concórrer en un frau d'aquest tipus suposarà l'automàtica qualificació de "suspens" (0,0) a l'avaluació anual de l'assignatura.

Normes generals: * Les actituds que puguin distorsionar el bon desenvolupament de les sessions (ús de les tecnologies — ordinadors, mòbils, etc.— sense finalitats pedagògiques específiques de l'assignatura, menjar/beure dins l'aula, interrupcions constants d'entrades i sortides d'aula, la impuntualitat o parlar constantment mentre es fa una explicació o una intervenció d'un company,...) afectaran de forma negativa a la qualificació final; així, qualsevol actitud que obstaculitzi les dinàmiques d'aula podrà tenir repercussió sobre la nota final de l'assignatura, podent arribar a ser motiu de desqualificació (la professora es reserva el dret d'aplicar la penalització que consideri pertinent pel que fa a la qualificació final).

* Els criteris i pautes que s'estableixen en aquesta guia docent poden modificar-se en funció de la dinàmica del grup classe durant el curs acadèmic, per tal d'adaptar-se a les necessitats i ritmes que s'hagin detectat.

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22015 - Desenvolupament i Educació Socioemocional en la Primera Infància
Grup	Grup 1, 2S, GEDI, GEI2
Guia docent	L
Idioma	Català

Anàlisi de casos, dinàmiques grupals

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Proves de resposta breu (no recuperable)
Descripció	És obligatòria l'assistència a les classes pràctiques i la seva finalitat és comprendre i assimilar els continguts donats a classe o treballats en els mòduls La GUIA PRÀCTICA especificarà les dates de les pràctiques i finalitat de cadascuna. Per les pràctiques, l'alumnat haurà de preparar prèviament, amb un treball grupal (màxim 3 persones), la pràctica que es desenvoluparà dins el grup classe (lectura prèvia OBLIGATÒRIA, aclariment de continguts, recerca de material,...).L'avaluació de les pràctiques es concretarà dins la GUIA PRÀCTICA. * Només aquell alumnat que té cursada l'assistència a les pràctiques del curs acadèmic 2016-17, podrà optar per un itinerari B de pràctiques, especificat dins la guia pràctica. Els treballs pràctics entregats i no aprovats faran mitja amb la resta de pràctiques.
Criteris d'avaluació	Assistència a les pràctiques. Captació d'observació i de resolució del problema que es presentarà en la pràctica. Capacitat de relacionar la teoria amb la pràctica. Capacitat de saber relacionar conceptes. Claredat expositiva: grau i qualitat de les intervencions orals. De manera més concreta se presentaran els criteris d'avaluació de cada una de les pràctiques dins la plataforma moodle de Campus Extens

Percentatge de la qualificació final: 25%

Treball d'observació i reflexió

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	Aquest treball serà individualitzat i implicarà una reflexió teòrica i/o pràctica en relació a l'observació i proposta de millora de les competències socials i emocionals d'un infant de 3-6 anys.La guia pràctica especificarà les pautes d'actuació i el seu desenvolupament
Criteris d'avaluació	Assistència a les pràctiques. Captació d'observació i de resolució del cas. Comprensió dels fets més importants observats. Capacitat de relacionar la teoria amb la pràctica. Procés de reflexió. De manera més concreta se presentaran els criteris d'avaluació del treball dins la plataforma moodle de Campus Extens

Percentatge de la qualificació final: 30%

Examen Global

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves objectives (recuperable)
Descripció	És l'examen global de l'assignatura, que es realitzarà en acabar les classes segons la data assignada per la Facultat d'Educació. L'examen serà tipus test (40 preguntes amb 4 opcions de resposta). Es necessari obtenir un mínim de 5 per aprovar l'examen En cas que un alumne obtingui per aplicació matemàtica dels pesos dels elements d'avaluació un resultat de 5 o superior però no superi l'assignatura perquè no ha obtingut la qualificació exigida en algun dels elements validadors, la qualificació global que obtindrà serà un 4,5.
Criteris d'avaluació	Grau d'aprofundiment i reflexió dels continguts. Assimilació dels continguts.

Percentatge de la qualificació final: 45% amb qualificació mínima 5

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Aquests són els recursos bibliogràfics bàsics per cursar l'assignatura. A l'eina telemàtica Moodle es concretaran les referències bibliogràfiques més recomanables per a cada tema, així com aquelles estrictament necessàries per fer les activitats pràctiques.

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22015 - Desenvolupament i Educació Socioemocional en la Primera Infància
Grup	Grup 1, 2S, GEDI, GEI2
Guia docent	L
Idioma	Català

Bibliografia bàsica

- BASSEDAS, E.; HUGUET, T.; SOLÉ, I. (2008). *Aprender y enseñar en educación infantil*. Barcelona: Graó.
- PUJOL, M.A.; VIZCAINO, M.I. (2001). *Manual para Educación Infantil. Orientaciones y Recursos, 0-6 años*. Barcelona: Wolters Kluwer.
- MUÑOZ, V I AL.(2011). *Manual de psicología del desarrollo aplicada a la educación*. Madrid: Pirámide.
- ROVIRA, F. (2000). Els vincles afectius. *Aloma*, nº 7, 42-66
- SHAFFER, D. R. (2002). *Desarrollo social y de la personalidad*. Madrid: Thomson.

Bibliografia complementària

- BISQUERRA, R. (2002). *Educación emocional y bienestar*. Barcelona: CISSPRAXIS.
- BISQUERRA, R. (coord.) et al. (2011). *¿Cómo educar las emociones? La inteligencia emocional en la infancia y la adolescencia*. Esplugues de Llobregat: Hospital Sant Joan de Déu.
- BISQUERRA, R. (2005). La educación emocional en la formación del profesorado. *Revista Interuniversitaria de Formación del profesorado*. 19 (3), 95-114
- BERGER, K.S. (2004). *Psicología del desarrollo: infancia y adolescencia*. Madrid: Médica- Panamericana.
- CARPENA, A. (2001). *Educación socioemocional a primaria*. Barcelona: Eumo Editorial.
- CARPINTERO, E.; LOPEZ, F.; CAMPO, A.; LÁZARO, S, SORIANO, S.(2015). *Programa PROBIEN. Bienestar en Educación Primaria*. Pirámide: Madrid.
- CONANGLA, M. i SOLER, J. (2013). *Com està el clima!: un plantejament creatiu per a gestionar les emocions*. Badalona: Parramón.
- DEL BARRIO, M. V. (2002). *Emociones infantiles*. Madrid: Pirámide.
- DEL BARRIO, V; CARRASCO, M.A; RODRÍGUEZ, M.A; GORDILLO, R. (2009). Prevención de la agresión en la infancia y la adolescencia. *International Journal of Psychology and Psychological Therapy*, 9,1, 101-107.
- DIEZ, M. V. (2002). *El piso de abajo de la escuela. Los afectos y las emociones en el día a día de la escuela infantil*. Barcelona: Graó.
- FUENTES, M. (2010). La por: una emoció viscuda a l'escola. *Guix d'Infantil*, 54,13-16.
- GUIMÉNEZ, M; QUINTANILLA, L. (2009). Competencia social, competencia emocional: una propuesta para intervenir en Educación Infantil. *Infancia y Aprendizaje*, 32 (3), 359-373.
- LANTIERI, L. (2013). *Inteligencia emocional infantil y juvenil: ejercicios para cultivar la fortaleza interior en niños y jóvenes*. Madrid: Aguila
- LOPEZ, F. (1991). Desarrollo social y de la personalidad. A: J. Palacios, A. Marchesi, i C. Coll Eds. *Desarrollo Psicológico y educación*, I. Madrid: Alianza Editorial.
- MORA, F. (2011). ¿Qué son las emociones?. En Bisquerra, R. (coord.) et al. (2011). *¿Cómo educar las emociones? La inteligencia emocional en la infancia y la adolescencia*. Esplugues de Llobregat: Hospital Sant Joan de Déu.
- MONJAS, M. I. (dir) (2007). *Cómo promover la convivencia: Programa de Asertividad y Habilidades sociales (PAHS). Educación Infantil, Primaria y Secundaria*. Madrid: CEPE.
- PEREZ, M. L.; CARRETERO, M. R.; JUANDO, J. (2001). *Afectos, emociones y relaciones en la escuela. Análisis de cinco situaciones cotidianas en educación infantil, primaria y secundaria*. Barcelona: Graó.
- VIGUER, P; CANTERO, M.J; RICO, C; SERRA, E. (2009). Un estudio longitudinal sobre la influencia del nacimiento de un hermano en la calidad del apego y la autonomía personal en niños de 3 a 5 años. *Infancia y Aprendizaje*, 32 (4), 567-581.
- RIBES, R; BISUERRA, R; AGULLO, M.J; FILLELLA, G; SOLDEVILLA, A. (2005). Una propuesta de currículum emocional en educación infantil. *Cultura y Educación*, 17 (1), 5-17.
- MORENO, A. (2005). *Sentir y pensar. Programa de inteligencia emocional para niños de 3 a 5 años*. Madrid: Ediciones SM.
- TONUCCI, F. (2008). *Quan els infants diuen PROU!*. Barcelona: Graó.
- PALOU, S. (2004). *Sentir y crecer. El crecimiento emocional en la infancia*. Barcelona: Graó.
- LOPEZ, L. (2010). Educar para la calma. *Cuadernos de Pedagogía*, 399, 40-43.

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22015 - Desenvolupament i Educació Socioemocional en la Primera Infància
Grup	Grup 1, 2S, GEDI, GEI2
Guia docent	L
Idioma	Català

ORTEGA, R.; ROMERA, E.M. (2006). L'agressivitat injustificada en edat infantil: què és i com cal abordar-la. *Guix d'Infantil*, 32, 42-46.

RENDON, M. I. (2007). Regulación emocional y competencia social en la infancia. *Revista Diversitas: perspectivas en psicología*, 3 (2), 349-363.

LOPEZ, É. (2005). La educación emocional en la educación infantil. *Revista interuniversitaria de Formación de Profesorado*, 19 (3), 153-167. Recuperat el 27 de març, de 2014 de: <http://www.redalyc.org/pdf/274/27411927009.pdf>.

DE PUIG, I. (2009). Persensar. Percebre, sentir i pensar. *Filosofia* 3/18. Universitat de Girona: Eumo Editorial.

IBARROLA, B. (2003) Cuentos para sentir. Educar las emociones. Boadilla del Monte (Madrid): Ediciones SM.

LOPEZ CASSA, É. (2010). *Educación Emocional. Programa para 3-6 años*. Madrid: Wolters Kluwer España.

Altres recursos

LECTURA OBLIGATORIA

MARTINEZ, J. (2008). Pediatría-Neurociencia-Inteligencia emocional. *En claves en medicina infantil. archivos argentinos en pediatría*, 106 (3)

DEL BARRIO, V; CARRASCO, M.A; RODRÍGUEZ, M.A; GORDILLO, R. (2009). Prevención de la agresión en la infancia y la adolescencia. *International Journal of Psychology and Psychological Therapy*, 9,1, 101-107.

GUIMÉNEZ, M; QUINTANILLA, L. (2009). Competencia social, competencia emocional: una propuesta para intervenir en Educación Infantil. *Infancia y Aprendizaje*, 32 (3), 359-373.

MORA, F. (2011). ¿Qué son las emociones?. En Bisquerra, R. (coord.) et al. (2011). *¿Cómo educar las emociones? La inteligencia emocional en la infancia y la adolescencia*. Esplugues de Llobregat: Hospital Sant Joan de Déu.

ROVIRA, F. (2000). Els vincles afectius. *Aloma*, nº 7, 42-66

